Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗΝ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΙΒΑΝΟΥ

•

Πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τοῦ ὠμοῦ τῶν Ἰωαννίνων τυράννου, ἡ Θεσσαλία ὑπήγετο εἰς τὴν τοπαρχίαν (σαντζάκιον, πασαλίκι) Τρικκάλων, τὸ ὁποῖον ἐξετείνετο ἀπὸ Καμβουνίων μέχρι Θερμοπυλῶν καὶ τὸ ὁποῖον διῳκεῖτο ὑπὸ πασᾶ μὲ τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῶν τριῶν ἱππουρίδων — οὐραὶ ἵππου δεικνύουσαι τὸν βαθμὸν τοῦ πασᾶ καὶ φερόμεναι ὡς σῆμα κατὰ τὰς μάχας — καὶ ἔχοντος ὑπὸ τὴν διοίκησιν του ἐπίσης τὸ σαντζάκιον Ἰωαννίνων. Εἰς τοῦτο διώριζε τὸν τοποτηρητήν του, ἕνα τῶν σημαινόντων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ μουσουλμάνων, τῇ συναινέσει τοῦ Διβανίου. Ἡ ἐξάρτησις αὕτη ἔπαυσε κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος καὶ ἡ διοίκησις Ἰωαννίνων περιῆλθεν εἰς χεῖρας πασᾶ διοριζομένου κατ' εὐθεῖαν παρὰ τῆς Πύλης.

ΑΛΗ ΠΑΣΑΣ

*

Κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἐποχὴν ἡ κατάστασις ἐν Θεσσαλίᾳ εἶχεν ἀποβῆ ἀφόρητος οἱ Γενίτσαροι καὶ Σπαχῆδες περιφρονοῦντες τὴν Διοίκησιν, οὐδὲν δ' ἱερὸν καὶ ὅσιον ἔχοντες ἠρήμωσαν τοσοῦτον τὴν πόλιν τῆς Λαρίσσης ὥστε ἐν ἔτει 1770 ὁ μητροπολίτης ταύτης ἐλλείψει πνευματικοῦ ποιμνίου ἀπῆλθε τῆς πόλεως καὶ διέτριβεν ἐν Τυρνάβῳ. Μνημονεύεται ἐπίσης ὅτι καὶ ἡ πόλις τῶν Τρικάλων, οἰκουμένη ἐξ 25.000 ψυχῶν περίπου, κατεστράφη ὑπὸ τῶν ἐκ Πελοποννήσου ἐπανελθόντων Τουρκαλβανῶν, οἵτινες ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς πόλεως εἶχον συμμετάσχει εἰς τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα τοῦ 1770, ἐφόνευσαν καὶ ἐξηνδραπόδισαν πλείους τοῦ ἡμίσεος, ἡ ἀκμάζουσα δὲ αὕτη πόλις ἠρημώθη κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ πληθυσμοῦ της, ὅστις, κατέφυγεν εἰς τὰ πλησίον ὀρεινὰ διαμερίσματα. Ἡ τρομοκρατία αὐτὴ καὶ καταδυνάστευσις ἐξετείνετο ἐφ' ὅλης τῆς Θεσσαλίας, ἐξαιρουμένων τῶν ὀρεινῶν τῶν ἀρματωλῶν διαμερισμάτων.

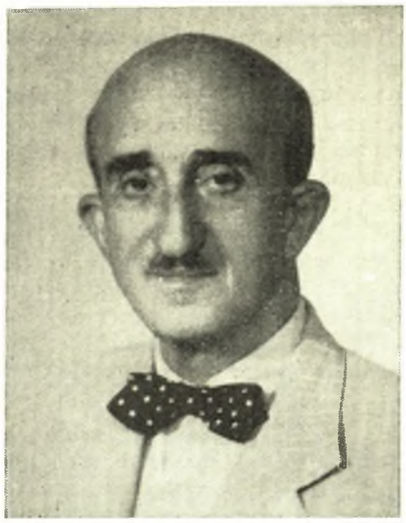

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ζαγορὰν Πηλίου. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐγκατεστάθη εἰς τὰς τότε ἀνθούσας ἑλληνικὰς παροικίας τῆς Αἰγύπτου ὅπου ἐπεδόθη εὐδοκιμώτατα εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦ βάμβακος. Παρὰ τὰς εἰς τὸ ἐμπόριον λαμπρὰς ἐπιδόσεις του δὲν ἐλησμόνησε καὶ τὸν Λόγιον Ἑρμῆν. Οὕτω τὸν ἐλάχιστον ἐλεύθερον χρόνον διέθεσεν εἰς ἱστορικὰς ἀναδιφήσεις καὶ ἠδυνήθη νὰ συγγράψῃ ἀξιολόγους μελέτας, ἀναφερομένας εἰς τὴν γενέτειράν του καὶ τοὺς ἐξαιρέτους συμπατριώτας του, οἵτινες διὰ τῆς φιλεργίας καὶ εὐφυΐας των ἐπέτυχον εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς των. Ἰδίᾳ συγκινητικώταται εἶναι αἱ σελίδες, τὰς ὁποίας ἀφιερώνει εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Πηλίου καὶ τοὺς πρωταγωνιστάς της. Εἶναι μέλος τῆς Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἑταιρίας, πρὸς τὴν ὁποίαν προσέφερεν ὑπηρεσίας ἀξιολόγους.

Τὴν κατάστασιν ταύτην, ἣν ἤθελε νὰ πατάξῃ ἡ Πύλη, ἐξεμεταλλεύθη ὁ Ἀλῆς, ἐπιτυχὼν τὴν πρὸς τοῦτο ἐντολὴν στρατολογήσεως ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν Τεπελενίου καὶ πλησιοχώρων, σώματος ἐκ τετρακοσιχιλίων περίπου Ἀλβανῶν καὶ ὑπερβὰς τὴν Πίνδον ἐλεηλάτησε χωρία τινα τοῦ Ζαγορίου, κατελθὼν δ' εἶτα πρὸς νότον εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Τρικκάλων ἐξ ἧς ὁρμώμενος καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ὁπλαρχηγῶν ἐπέτυχε τὴν ἐξόντωσιν τῶν λῃστρικῶν συμμοριῶν καὶ ἐπανέφερε τὴν τάξιν, εἰς βαθμὸν ὥστε οἱ κάτοικοι ἐπανῆλθον εἰς τὰς ἑστίας των.

Ἡ ἐπιτυχὴς αὕτη ἐνέργεια τοῦ Ἀλῆ συνετέλεσεν ὥστε νὰ ἐκδοθῇ φιρμάνιον ἐν ἔτει 1786 διορισμοῦ αὐτοῦ ὡς Πασᾶ τῶν Τρικκάλων μὲ δύο ἱππουρίδας· μετὰ τὸν διορισμόν του οὗτος περιέστειλεν ἀμέσως τὴν ἐπιβολὴν τῶν ἰσχυρῶν μπέηδων, καταδιώξας τοὺς Γεννιτσάρους, οὓς ἐξώντωσεν ἢ ἐξετόπισεν. Ἐν διαστήματι διετίας ἡ διοίκησις τοῦ Ἀλῆ ἐν τῷ σαντζακίῳ τῶν Τρικκάλων ἐνεφάνισεν εἰκόνα εὐνομίας καὶ τάξεως, ἐνῷ ἐν τῷ σαντζακίῳ Ἰωαννίνων παρουσιάζετο πλήρης ἀναρχία, τὴν ὁποίαν ἐντέχνως ηὔξανεν ὁ Ἀλῆς διὰ τῶν ἰδίων λῃστρικῶν στιφῶν, ἅτινα ἐξεδίωξεν ἐκ Θεσσαλίας, ἐπιδιώκων οὕτω νὰ ἐξαναγκάσῃ τοὺς κατοίκους τῆς γείτονος Ἠπείρου νὰ ζητήσουν μόνοι των τὴν ὑπαγωγήν των ὑπὸ τὴν διοίκησίν του, ἵνα ζήσουν ἐν ἡσυχίᾳ.

Ὁ σκοπὸς οὗτος ἐπετεύχθη πλήρως καὶ προύχοντες τῆς περιφερείας Ζαγοραίων, ὧν προΐστατο ὁ πολὺς Νοῦτσος, μετέβησαν εἰς Κων)πολιν καὶ ἐξελιπάρησαν τὸ ἔλεος τοῦ Σουλτάνου ἐπιτυχόντες τὴν ἐκ νέου προσάρτησιν τῆς τοπαρχίας Ἰωαννίνων εἰς τὸ πασαλίκιον τῶν Τρικκάλων· οὕτω ὁ Ἀλῆς ἐγίνετο πανίσχυρος ἀναλαμβάνων τὴν διοίκησιν τῶν δύο σαντζακίων Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας· ἐν τούτοις λόγῳ τῆς χαλαρότητος τῆς τουρκικῆς διοικήσεως ὁ διορισμὸς αὐτὸς τοῦ Ἀλῆ δὲν ἤρκει διὰ τὴν κατοχὴν

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
20/09/2024 20:14:26 EEST - 18.226.177.125

τοῦ σαντζακίου Ἰωαννίνων κατεχομένου ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ Ἀληζὸτ Ἀγᾶ τοῦ Ἀργυροκάστρου καὶ βοηθουμένου ὑπὸ τῶν ἐντοπίων Μπένδων· συνεπῶς ὁ Ἀλῆς ἠναγκάσθη νὰ ἐκστρατεύσῃ μὲ ἰσχυρὰν στρατιωτικὴν δύναμιν ἵνα προσβάλῃ τὰ Ἰωάννινα, ἅτινα κυρίως κατέλαβε διὰ δόλου καὶ διὰ τοῦ γάμου του μετὰ τῆς θυγατρὸς ἑνὸς ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων μπένδων τῶν Ἰωαννίνων.

Οὕτω ὁ Ἀλῆς ἀπὸ τοῦ 1788 ἐγκαθίσταται ἐν Ἰωαννίνοις καὶ διατηρῶν τὸ πασαλίκιον τῶν Τρικάλων διορίζει τὸν υἱόν του Βελῆν βέην ἢ τοποτηρητὴν ἐν Θεσσαλίᾳ ὑπὸ ἔμφρονας καὶ πεπειραμένους συμβούλους, οἵτινες ἐπεδόθησαν μετὰ ζήλου εἰς τὴν διαρρύθμισιν τῶν ὑποθέσεων τοῦ πασαλικίου του· ὁ Ἀλῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἐπέβαλε τὴν τάξιν καὶ ἐν τῇ τοπαρχίᾳ Ἰωαννίνων εἰς ἀνταμοιβὴν τοῦ ὁποίου ἔλαβε κατόπιν παρὰ τοῦ σουλτάνου Σελὴμ τὸν τίτλον τοῦ Ἐπόπτου τῶν Διόδων (ντερβεντὰν ναζήρ).

Ἤδη τὴν προσοχὴν τοῦ Ἀλῆ ἀποσπᾷ ἡ μικρὰ μὲν ἀλλ' ἰσχυρὰ δημοκρατία τοῦ γειτνιάζοντος Σουλίου· τὸ ἀρτισύστατον αὐτὸ συγκρότημα ἀποτελεῖ λόγῳ τῆς πολεμικῆς του ἰσχύος κράτος ἐν κράτει ἐντὸς τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας καὶ οἱ Ἀλβανοὶ τῶν γειτονικῶν χωρίων ὑφίστανται τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Σουλιωτῶν διαρκῶς ἐκτεινομένων. Ὁ Ἀλῆς πανίσχυρος ἤδη δὲν δύναται νὰ παρίδῃ ἀτιμωρητεὶ τὴν καταστροφὴν τῶν ὑπηκόων του Ἀλβανῶν καὶ τὴν μείωσιν τοῦ διοικητικοῦ του γοήτρου· ἡ ἔκτακτος ἰδίως κίνησις τῶν Σουλιωτῶν ὑποκινουμένων εἰς ἀνταρσίαν ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ πολέμου 1788 καὶ καθ' ἣν ἐποχήν, ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείρας Αἰκατερίνης κινούμενος ὁ Λάμπρος Κατσώνης προσβάλλει ἀπὸ θαλάσσης τὸ ναυτικὸν τῆς Τουρκίας γόητρον ὁ Ἀλῆς ἀποφασίζει τὴν κατοχὴν τοῦ Σουλίου καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν γενναίων του πολεμιστῶν, οἵτινες καθίστανται ἐπικίνδυνοι καὶ ἐνοχλητικοί, καταλύοντες διὰ τῶν ἐπιδρομῶν των τὴν ἰσχὺν τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Λαβὼν ἐκ Κων)πόλεως διαταγὴν νὰ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ Ἀρχιστρατήγου τῆς Ῥούμελης εὑρισκομένου παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως, ἀναγκάζεται νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἤπειρον ἔνθα τὰ πράγματα λαμβάνουν ἀνήσυχον τροπήν, τῶν Σουλιωτῶν φθανόντων μέχρι τῶν πρὸ τῶν Ἰωαννίνων περιοχῶν. Δι' ἰσχυρῶν δυνάμεων ἐπιτίθεται ἐναντίον αὐτῶν καὶ ἐκτοπίζων αὐτοὺς καταλαμβάνει πάντα τὰ ἐντεῦθεν τοῦ Τομάρου (Ὀλύτσικα) χωρία καὶ βραδύτερον τὰ τοῦ νοτίου διαμερίσματος τῆς Τσαρκοβίτσας, περιορίζων αὐτοὺς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς κυρίας Σουλιωτικῆς συμπολιτείας. Οἱ ἀγῶνες συνεχίζονται κατόπιν καὶ ὁ Ἀλῆς ἐπιχειρῶν νὰ καταλάβῃ τὸ Σούλιον ὑφίσταται τοιαύτην ἥτταν καὶ φθορὰν ὥστε ἐπανερχόμενος μὲ τὰ λείψανα τοῦ στρατοῦ του εἰς Ἰωάννινα διατάσσει τὸ κλείσιμον τῶν πρὸς τὰς ὁδοὺς παραθύρων τῶν οἰκιῶν ἀπαγορεύων ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὴν ἔξοδον παντὸς θεατοῦ διὰ νὰ μὴ ἴδῃ τὸ οἰκτρὸν τέλος τῆς ἐκστρατείας τοῦ ἰσχυροῦ δυνάστου.

Κατόπιν αὐτῶν θεωρῶν τὴν κατάληψιν τοῦ Σουλίου ἀδύνατον ἀναγκάζεται νὰ συνομολογήσῃ μετὰ τῶν Σουλιωτῶν συνθήκην ὑπὸ ὅρους ἐπονειδίστους δι' αὐτόν· ἡ συνθήκη αὕτη ἰσχυροποίησε τὸ κράτος τοῦ Σουλίου ἐνῷ ὁ Ἀλῆς ἐμπλέκεται εἰς νέους ἀγῶνας πρὸς τοὺς γειτονικοὺς τοπάρχας τῆς Ἠπείρου.

Ἀπὸ τοῦ 1796 ἡ κυριαρχία τοῦ Ἀλῆ ἐξετείνετο ἀνὰ τὰς μεσογείους τῆς Π. Ἠπείρου χώρας πολλὰ δὲ ἐπίκαιρα χωρία ἐν τῇ παραλίᾳ κατείχοντο ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν καὶ τοῦ Πασᾶ τοῦ Δελβίνου· ἡ δὲ ἐπαρχία Ἄρτης καὶ αἱ παρ' αὐτῇ ἀκταὶ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἀποτελοῦσαι κτῆμα τοῦ στέμματος ὅπερ ἐνέμετο ἡ βασιλομήτωρ Βαλιδὲ Σουλτάνα ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ βοεβόδα ἐξαρτωμένου ἀπ' εὐθείας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὁπόθεν οὗτος διωρίζετο.

Εἰς αὐτὴν ἀνῆκε καὶ τὸ Πήλιον ὡς δωρηθὲν αὐτῇ παρὰ τοῦ Σουλτάνου Μεχμὲτ Δ'· οὗτος κατελθὼν εἰς Λάρισαν τῷ 1668 μετέβη ἐκεῖθεν εἰς Πορταριὰν διαμείνας ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Προδρόμου· εὐχαριστηθεὶς τὰ μέγιστα ἐκ τῆς ὡραίας φύσεως ἐδώρησε τὰ χωρία τοῦ Πηλίου εἰς τὴν μητέρα αὐτοῦ Βαλιδέ, ἔκτοτε δὲ ἔμειναν διαδοχικῶς εἰς τὰς Σουλτανίδας. Ἡ σουλτάνα αὕτη ἦτο ἑλληνὶς τὴν καταγωγὴν καὶ κόρη ἱερέως τινος, ἁρπαγεῖσα δὲ ἐδωρήθη εἰς τὸν σουλτάνον διὰ τὴν μεγάλην της ὡραιότητα.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὰ χωρία τοῦ Πηλίου δὲν ὑπέστησαν τὰς ἁρπαγὰς καὶ βιαιοπραγίας τοῦ αἱμοβόρου Ἀλῆ, ἐχρησίμευσαν δ' ἐξ ἀντιθέτου ὡς καταφύγιον τῶν ἐκ τῶν Ἀγράφων καὶ Θεσσαλίας Ἑλλήνων, οἵτινες φεύγοντες τὴν τυραννίαν τοῦ δυνάστου τούτου κατέφυγον ἐν αὐτοῖς. Τὰ χωρία ταῦτα εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως χρόνους ὑποδιηροῦντο εἰς Βακούφια καὶ Χάσια, ἀμφότερα ἔχοντα πλήρη ἐλευθερίαν θρησκευτικῆς διοικήσεως ὑπὸ τὸν αὐτὸν μητροπολίτην ὅστις ἐκαλεῖτο Δημητριάδος καὶ Ζαγορᾶς· καὶ τῶν μὲν Βακουφίων οἱ φόροι ἦσαν ἐλάχιστοι, εἰς οὐδένα τοῦρκον ἐκ τῶν περιοίκων ἐπετρέπετο ἡ εἰς αὐτὰ εἴσοδος, παρῆδρευε δὲ τῆς τοπικῆς διοικήσεως τῶν

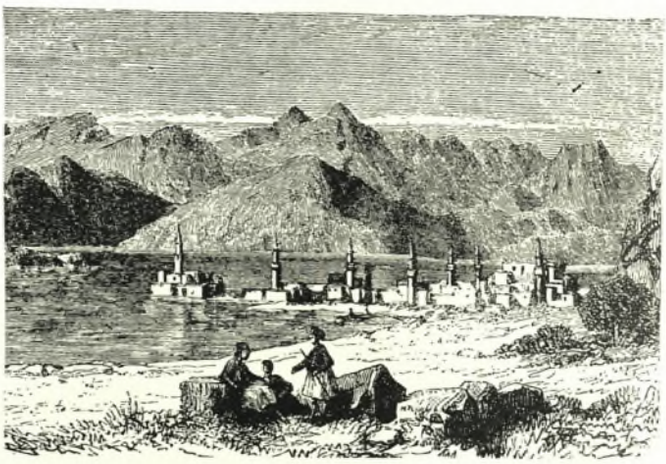

ΙΩΑΝΝΙΝΑ — Παλαιὰ χαλκογραφία.

προυχόντων ὁ τοῦρκος διοικητὴς (βοεβόδας) ὅστις ἔχων ἀρχικῶς ἕδραν τὴν Μακρυνίτσαν μετεφέρθη κατόπιν εἰς Ἅγ. Λαυρέντιον καὶ ἀργότερον εἰς Καραμπάσιον. Τῶν Χασίων οἱ φόροι ἦσαν ἀνώτεροι, διοικούμενα δὲ ταῦτα ὑπὸ τούρκων πεμπομένων ὑπὸ τοῦ Πασᾶ τῆς Λαρίσσης ἦσαν μᾶλλον ἐκτεθειμένα εἰς τὰς κακώσεις τῶν περιοίκων ὀθωμανῶν καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς τουρκικῆς Διοικήσεως. Ἀμφότερα—Βακούφια καὶ Χάσια—διῳκοῦντο ὑπὸ τῆς δημογεροντίας, ἀποτελουμένης ἐκ τῶν κατὰ τόπους προυχόντων, ὅπερ κατὰ πολὺ ἐβοήθησε τὴν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν παρασκευὴν τῆς ἐπαναστάσεως.

Οἱ προύχοντες αὐτοὶ ὡς δημογέροντες ἢ κοτζαμπάσηδες ἦσαν ὑπεύθυνοι ἀπέναντι τῆς Διοικήσεως διὰ τὴν τάξιν ἐντὸς τῆς περιοχῆς των, ἐφρόντιζον δὲ διὰ τὴν κυβέρνησιν αὐτῆς καὶ τὴν εἴσπραξιν τῶν φόρων. Ἐξελέγοντο μεταξὺ τῶν ἀρίστων τοῦ χωρίου καὶ ἡ διοίκησις των ἦτο ὑποδειγματικὴ λόγῳ τοῦ κύρους τὸ ὁποῖον εἶχον ἐκ τῆς ἐπισήμου των θέσεως, ἀλλὰ κυρίως ἐκ τῆς κοινωνικῆς των βαρύτητος ἐντὸς τοῦ χωρίου των. Ἡ αὐστηρότης αὐτῶν ἐπέβαλλε τὴν τάξιν καὶ ἐξησφάλιζε τὴν ἡσυχίαν τῶν κατοίκων, χωρὶς νὰ δίδεται ἀφορμὴ εἰς ἐπιζημίους ἐπεμβάσεις τῆς τουρκικῆς διοικήσεως, ἃς πρὸς τὸ συμφέρον τῶν συμπολιτῶν των ἀπέφευγον.

Ἐν τούτοις ὅταν ἐσχεδιάσθη ὁ κατὰ τῶν τούρκων ἀγὼν ὑπὸ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, οἱ πρῶτοι μυηθέντες ἦσαν οἱ προύχοντες αὐτοί, οἵτινες πρῶτοι ἀνεπέτασαν τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Πηλίῳ τιθέμενοι, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἀγῶνος ὡς στρατιωτικοὶ ἢ ναυτικοὶ πλέον καὶ τροφοδοτοῦντες ἐξ ἰδίων τὸν ἀγῶνα.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
20/09/2024 20:14:26 EEST - 18.226.177.125

Ὡς πρὸς τὸν Βόλον δίδομεν τὴν κάτωθι περιγραφὴν τοῦ Δανιὴλ Φιλιππίδου γράφοντος κατὰ τὸ 1791.

«Κάτω ἀπὸ τὴν Μακρινίτζα δύο τρία τέταρτα τῆς ὥρας εἶνε ὁ Γόλος, τὰ περισσότερα τὰ σπίτια ἀπάνω εἰς λόφους καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ ὁποῦ ἐκτείνεται ἕως ἐδῶ, καὶ τὰ ἐπίλοιπα εἰς τὴν πεδιάδα ὁποῦ ἀρχίζει ἀπ' ἐδῶ. Αὐτὴ ἡ χώρα ἔχει 700 σπίτια ὅλα χριστιανικά· οἱ ἄνθρωποι μετέχουν ὀλίγο ἀπὸ τὰ ἤθη τῶν γειτόνων τους Μωαμεθανῶν, ἐπικίνδυνοι εἰς ταῖς διατριβαῖς τους καὶ συμπόσια, φιλήδονοι καὶ κλίνουν καὶ ὀλίγο εἰς τὴν ἀσωτία. Ἡ τοποθεσία του εἶνε χαριεστάτη καὶ ἔχει καὶ δίνει καὶ αὐτὴ ἕνα θῶρι θαυμάσιο ὤντας εἰς πλαγινὰ κατάφυτα ἀπὸ διάφορα δένδρα καὶ λεύκαις ὑψηλότατες.

Ἀπὸ τὴ χώρα καὶ κάτω ἐκτείνεται ἕνας κάμπος γεμάτος καὶ αὐτὸς ἀπὸ διάφορα δένδρα κάρπιμα καὶ ἄκαρπα καὶ εἶνε μέρος τῶν τούρκων τοῦ Κάστρου, μέρος τῶν Γολιωτῶν· τὸ μέρος τῶν τούρκων ἔχει καὶ πύργους καλοὺς εἰς τοὺς ὁποίους ἔρχονται καὶ ξεκαλοκαιριάζουν οἱ τοῦρκοι· αὐτὸ τὸ μέρος ὀνομάζεται Περιβόλια. Τὰ σπίτια τοῦ Γόλ-

Ὅρκος τοῦ Ἀλῆ πρὸ τῆς νεκρᾶς μητρός του.

λου εἶναι καὶ αὐτὰ ὅλα πέτρινα, πολλὰ εἶνε ὑψηλὰ μὲ δύο πατώματα καὶ ὥμορφα καὶ μάλιστα ὅσα κτίζονται τώρα.

Κάτω ἀπὸ τὸ Γόλο μιὰ ὥρα καὶ παραπάνω εἰς τὸ κῦμα τῆς θαλάσσης εἶνε τὸ κάστρο τοῦ Γόλου μικρὸ καὶ δυνατὸ μὲ ἕνα λιμένα ἐξαίρετο· ἡ τοποθεσία τοῦ κάστρου ὁποῦ εἶνε σκάλα ὅλης τῆς Ἄνω Θετταλίας, τὸ ἀπαιτοῦσε νὰ εἶνε μιὰ πόλι μεγάλη καὶ ἐμπορική, μὰ εἰς τὴν Τουρκία δὲν πρέπει νὰ ζητᾷ τινὰς ἕνα τέτοιο· οἱ τοῦρκοι φυλάγοντας τὸ πνεῦμα τῶν προγόνων τους πασχίζουν πάντοτε νὰ ἐρημώνουν καὶ τὸν τόπο τους καὶ ὄχι νὰ τὸν φκιάνουν. Ἐδῶ καὶ κάθε Σάββατο γίνεται παζάρι. Εἰς τὸ ἀνατολικὸ τοῦ κάστρου κοντὰ μιὰ ὥρα εἶνε τὰ ἐρείπια τῆς Δημητριάδος ἀπάνω εἰς ἕνα λόφο μεγάλο καὶ πετρώδη αὐτὸς ὁ τόπος ὀνομάζεται Γορίτσα. Μέσα εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴ εἶνε καὶ ἕνα ἐρείπιο ἐκκλησίας τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ μιὰ στέρνα ὀπίσω ἀπὸ τὸ ἱερὸ ἀρκετὰ βαθειά, εἰς τὴν ὁποία τὴν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς εὐγαίνει ἁγίασμα καὶ μαζόνονται δι' αὐτὸ ἀπὸ ὅλα τὰ πέριξ.

Αὐτῆς τῆς πόλεως τὸ ὄνομα λαμβάνει καὶ ὁ ἀρχιερεύς, ὁ ὁποῖος πρωτήτερα ἦταν ἐπίσκοπος καὶ τώρα εἶνε μερικὰ χρόνια ὁποῦ ἐπροβιβάσθηκε εἰς ἀρχιεπίσκοπο. Πρωτήτερα καθόνταν οἱ ἐπίσκοποι εἰς τὸν Γόλο καὶ εἰς ἕνα μοστῆρι ἀπάνω εἰς ἕνα λόφο, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται ἀκόμη Ἐπισκοπή, τώρα ὅμως ἀπὸ ταῖς ἐνόχλησαις τῶν τούρκων κάθονται εἰς τὴ Ζαγορά».

ΚΑΠΟΥΑ (ΚΑΠΠΑ)

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΣΙΟΥΦΑ

Ἱερέως

Εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Πίνδου καὶ κατὰ τὴν νοτίαν ἐσχατιὰν τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος εἶναι κτισμένον τὸ ἄσημον σήμερον χωρίον Καππᾶ. Ἀριθμεῖ περίπου ἑκατὸν οἰκογενείας, καὶ ἀνῆκεν ἄλλοτε εἰς τὸν τέως δῆμον Ἰθώμης τῆς Ἐπαρχίας Καρδίτσης. Ἡ Καππᾶ πρὶν ἀπὸ 46 χρόνια (1917) ἦτο κτισμένη πλησίον τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ χειμάρρου Μέγα. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν κτίσθηκε μᾶλλον μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 21, καὶ ὅταν ἡ Θεσσαλία κατεκτήθη ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ, ἡ Καππᾶ ἔγινε τσιφλίκι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Βελῆ-πασᾶ χάριν τοῦ ὁποίου ἡ περίφημος κυρὰ-Βασιλικὴ ἔκτισε πλησίον τοῦ χωρίου βρύσιν, ἡ ὁποία μέχρι σήμερον φέρει τὸ ὄνομά της, «Βασιλική». Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ εἶναι ἄγνωστον πόσους καὶ ποίους ἀφέντες ἤλλαξεν, γνωστὸς εἶναι μόνον ὁ τελευταῖος ποὺ ἐλέγετο Δερβὶς-μπέης, ὅστις καὶ ἐπώλησεν αὐτὴν εἰς τὸν Ἐφέντη Χρηστάκην Ζωγράφον—ἀριθμοῦσε δὲ τότε ἕνδεκα οἰκογενείας. Ἡ σημερινὴ θέσις τοῦ χωριοῦ Καππᾶ ἐπελέγη, διότι πολλὲς φορὲς ὁ Μέγας ἐξεχείλιζεν καὶ τὰ νερά του εἰσέρρεον εἰς τὸ χωριὸ καὶ προεκάλουν ζημίας. Κυριωτέρα ὅμως αἰτία ἦτο ἡ ὕδρευσις καθ' ὅτι εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν πηγάζει ὁ περίφημος Νιάζος μὲ τὸ δροσερὸ νερό. Ὅπως παραδίδεται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, τὰ περισσότερα οἰκοδομικὰ ὑλικὰ — ἰδίως πέτρες —, ποὺ ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὴν οἰκοδόμησιν τοῦ χωριοῦ εἰς τὴν νέαν θέσιν, προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Καππᾶ, ποὺ εἶχε τὸ ὄνομα Καπούα. Οὔτε ἡ Ἱστορία οὔτε ἡ παράδοσις διέσωσε πολλὰ στοιχεῖα περὶ αὐτῆς. Ἡ θέσις τῆς ἀρχαίας Καπούας εὑρίσκεται βορειότερον τῆς σημερινῆς Καππᾶς, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ εἰρημένου χειμάρρου καὶ παρὰ τὴν θέσιν «Πετρὲς». Κατὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἐκεῖ ἀγρῶν, ἐκτὸς τῶν οἰκοδομικῶν ὑλικῶν, εὑρέθησαν πολλάκις νομίσματα τῆς Μακεδονικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, ὡς καὶ εἴδη γυναικείας καὶ ἀνδρικῆς ἀμφιέσεως. Ἡ ἔκτασις τὴν ὁποίαν κατελάμβανεν ἡ ἀρχαία Καπούα δεικνύει ὅτι ἦτο ἀξιόλογος πόλις ἐφάμιλλος τοῦ Φαναρίου. Τοῦτο ἐπιβεβαιοῖ καὶ τὸ ὅτι αὕτη ἦτο ἕδρα Ἐπισκοπῆς μὲ τὸν τίτλον «Καπούας καὶ Φαναρίου» ἡ ὁποία διέλαμψε κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς Τουρκικῆς κατοχῆς (1382-1587). Ὁ βυζαντινολόγος Ν. Γιαννόπουλος εἰς τὸν «Νέον Ἑλληνομνήμονα» ἀναφέρει ἕνδεκα Ἐπισκόπους μὲ τὸν τίτλον «Καπούας καὶ Φαναρίου», ἀλλοῦ «Καπούας» μόνον, ἢ «Καποῦς».

Παραθέτομεν τὸν κατάλογον.

ΔΑΜΙΑΝΟΣ 1382.

ΙΩΑΣΑΦ ὁ Μετεωρίτης. Πιθανὸν ἀδελφὸς τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Σλαύων καὶ Ρωμαίων Στεφάνου Δουσάν.

ΙΓΝΑΤΙΟΣ. Ἀδελφὸς τοῦ ἁγ. Βησσαρίωνος. Οὗτος εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ ἐν λόγῳ ἁγίου ἀναφέρεται ὡς ἑξῆς: «Ὁ ἅγιος Βησσαρίων εἶχε συναντιλαμβανόμενον ἐν πᾶσι καὶ τὸν αὐτοῦ ὁμαίμονα, τὸν ὁσιώτατον Ἰγνάτιον Ἐπίσκοπον Καπούας καὶ Φαναρίου.»

ΠΑΥΛΟΣ 1454 (Οὗτος ὡς Καπούας μόνον).

ΜΑΡΚΟΣ, ἀγνώστου χρονολογίας.

ΙΕΡΟΘΕΟΣ (Καπούας 8η Νοεμβρίου 1547).

ΜΑΡΤΥΡΙΟΣ 1558.

ΓΑΒΡΙΗΛ 1565.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Α'ος 1570-1571.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Β'ος (Καπούας καὶ Φαναρίου, 1584).

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ (Καπούας καὶ Φαναρίου, 1587).

Κατὰ τὴν μαύρην διὰ τὴν πατρίδα μας τουρκικὴν κατοχὴν ἡ Καπούα παρήκμασε. Τοῦτο μαρτυρεῖ τὸ ὅτι ἀπὸ τὸ ἔτος 1601 παύει ὁ τίτλος Καπούας καὶ Φαναρίου.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
20/09/2024 20:14:26 EEST - 18.226.177.125